ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 16ης Οκτωβρίου 2008 *

Στην υπόθεση C-313/07,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona (Ισπανία) με απόφαση της 26ης Ιουνίου 2007, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 5 Ιουλίου 2007, στο πλαίσιο της δίκης

Kirtruna SL,

Elisa Vigano

κατά

Red Elite de Electrodomésticos SA,

Cristina Delgado Fernández de Heredia,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

Sergio Sabini Celio,

Miguel Oliván Bascones, συνδίκων της πτωχεύσεως της Red Elite de Electrodomésticos SA,

Electro Calvet SA,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, πρόεδρο τμήματος, T. von Danwitz, R. Silva de Lapuerta, E. Juhász και J. Malenovský (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Kirtruna SL, εκπροσωπούμενη από τον J. O. Miret Corretgé, abogado,

— η E. Vigano, εκπροσωπούμενη από τον M. Morales Sabalete, abogado, και τη C. Garcia Girbés, procuradora,

— η Red Elite de Electrodomésticos SA, εκπροσωπούμενη από τον A. Carreño León, abogado, και την M. Pradera Rivero, procuradora,

— η Tesorería General de la Seguridad Social, εκπροσωπούμενη από τον M. Alcaraz García de la Barrera,

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Muñoz Pérez,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους J. Enegren και R. Vidal Puig,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 3 και 5 της οδηγίας 2001/23/ΕΚ του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων ή επιχειρήσεων (ΕΕ L 82, σ. 16).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο αγωγών εξώσεως από επαγγελματικούς χώρους που βρίσκονται στη Sitges, κοντά στη Βαρκελώνη, τις οποίες άσκησαν η εταιρία Kirtruna SL (στο εξής: Kirtruna) και η Elisa Vigano, ιδιοκτήτριες και εκμισθώτριες των εν λόγω χώρων, κατά της Red Elite de Electrodomésticos SA (στο εξής: Red Elite de Electrodomésticos), των συνδίκων της πτωχεύσεως και της Electro Calvet SA (στο εξής: Electro Calvet).

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

3 Η τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2001/23 ορίζει ότι «[ε]ίναι απαραίτητη η θέσπιση διατάξεων για την προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση αλλαγής του επιχειρηματικού φορέα, και ιδιαίτερα προς εξασφάλιση της διατηρήσεως των δικαιωμάτων τους.»

4 Σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας αυτής:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε μεταβίβαση επιχείρησης, εγκατάστασης ή τμήματος επιχείρησης ή εγκατάστασης σε άλλον εργοδότη, ως αποτέλεσμα νομικής μεταβίβασης ή συγχώνευσης.»

5 Το άρθρο 2 της οδηγίας 2001/23 ορίζει:

«1. Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

α) "εκχωρητής": κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που λόγω μιας μεταβιβάσεως κατά την έννοια του άρθρου 1 παράγραφος 1 χάνει την ιδιότητα του εργοδότη στην επιχείρηση, την εγκατάσταση ή το τμήμα επιχείρησης ή εγκατάστασης

β) "εκδοχέας": κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που, λόγω μεταβιβάσεως κατά την έννοια του άρθρου 1 παράγραφος 1 αποκτά την ιδιότητα του εργοδότη στην επιχείρηση, την εγκατάσταση ή το τμήμα επιχείρησης ή εγκατάστασης

[…]

2. Η παρούσα οδηγία δε θίγει την εθνική νομοθεσία όσον αφορά τον ορισμό της σύμβασης εργασίας ή της εργασιακής σχέσης.

[…]»

6 Το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής προβλέπει:

«1. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του εκχωρητή, που απορρέουν από σύμβαση εργασίας ή από εργασιακή σχέση υφισταμένη κατά την ημερομηνία της μεταβιβάσεως, μεταβιβάζονται, διά της μεταβιβάσεως αυτής, στον εκδοχέα.

[…]»

7 Σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας:

«Η μεταβίβαση μιας επιχείρησης, μιας εγκατάστασης, ή ενός τμήματος επιχείρησης ή εγκατάστασης, δεν συνιστά αυτή καθ' εαυτή λόγο απολύσεως για τον εκχωρητή ή τον εκδοχέα. Η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει απολύσεις για οικονομικούς, τεχνικούς ή οργανωτικούς λόγους, που συνεπάγονται μεταβολές του εργατικού δυναμικού.»

8 Το άρθρο 5 της οδηγίας 2001/23 ορίζει:

«1. Εκτός εάν τα κράτη μέλη προβλέπουν άλλως, τα άρθρα 3 και 4 δεν εφαρμόζονται στη μεταβίβαση επιχείρησης, εγκατάστασης ή τμήματος επιχείρησης ή εγκατάστασης, όταν ο εκχωρητής υπόκειται σε διαδικασία πτώχευσης ή σε οποιαδήποτε άλλη ανάλογη διαδικασία αφερεγγυότητας, κινηθείσα με σκοπό την εκκαθάριση των περιουσιακών στοιχείων του εκχωρητή και οι διαδικασίες αυτές διεξάγονται υπό την εποπτεία αρμόδιας δημόσιας αρχής (που μπορεί να είναι σύνδικος πτωχεύσεως, εξουσιοδοτημένος από αρμόδια δημόσια αρχή).

2. Όταν τα άρθρα 3 και 4 εφαρμόζονται σε μεταβίβαση, κατά τη διάρκεια διαδικασίας αφερεγγυότητας κατά του εκχωρητή (ανεξάρτητα από το εάν η διαδικασία αυτή έχει κινηθεί για την εκκαθάριση των περιουσιακών στοιχείων του εκχωρητή), και εφόσον η διαδικασία αυτή τελεί υπό την εποπτεία αρμόδιας δημόσιας αρχής (που μπορεί να είναι σύνδικος πτωχεύσεως, ορισθείς από την εθνική νομοθεσία), ένα κράτος μέλος μπορεί να προβλέπει ότι:

α) υπό την επιφύλαξη του άρθρου 3 παράγραφος 1, οι οφειλές του εκχωρητή, που απορρέουν από συμβάσεις εργασίας ή από εργασιακές σχέσεις και ήταν πληρωτέες πριν από τη μεταβίβαση ή πριν από την έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας δεν μεταβιβάζονται στον εκδοχέα, υπό την προϋπόθεση ότι με αυτήν τη διαδικασία παρέχεται, σύμφωνα με τη νομοθεσία αυτού του κράτους μέλους, προστασία τουλάχιστον ισοδύναμη προς την προβλεπόμενη για τις περιπτώσεις που διέπονται από την οδηγία 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη [ΕΕ L 283, σ. 23]

[…]».

Η εθνική νομοθεσία

9 Η μεταβίβαση επιχείρησης ρυθμίζεται από το βασιλικό διάταγμα της 24ης Μαρτίου 1995, περί εγκρίσεως του τροποποιηθέντος κειμένου του νόμου περί της νομικής καταστάσεως των εργαζομένων (Estatuto de los Trabajadores, *BOE* αριθ. 75, της 29ης Μαρτίου 1995, σ. 9654), όπως διατυπώθηκε με τον νόμο 12/2001 της 9ης Ιουλίου 2001 (*BOE* αριθ. 164, της 10ης Ιουλίου 2001, σ. 24890, στο εξής: νόμος περί της νομικής καταστάσεως των εργαζομένων).

10 Το άρθρο 44, παράγραφος 1, του νόμου αυτού προβλέπει:

«Η μεταβίβαση επιχειρήσεως, εγκαταστάσεως ή αυτόνομης παραγωγικής μονάδας της ιδίας επιχειρήσεως δεν συνεπάγεται από μόνη της τη λύση της εργασιακής σχέσεως ο νέος εργοδότης υποκαθίσταται στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις του προηγούμενου εργοδότη που απέρρεαν από τη σύμβαση εργασίας και από την κοινωνική ασφάλιση, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων που αφορούν τις συντάξεις, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από την εφαρμοστέα ειδική ρύθμιση και, γενικώς, σε όλες τις υποχρεώσεις σε θέματα συμπληρωματικής κοινωνικής προστασίας τις οποίες είχε αναλάβει ο εκχωρητής.»

11 Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 57a του νόμου περί της νομικής καταστάσεως των υπαλλήλων, σε περίπτωση συλλογικής διαδικασίας, έχουν εφαρμογή, στις περιπτώσεις συλλογικής τροποποίησης, αναστολής και λύσεως των συμβάσεων εργασίας και μεταβίβασης επιχειρήσεως, οι ειδικοί όροι που προβλέπονται από τον νόμο 22/2003, της 9ης Ιουλίου 2003, περί πτωχεύσεως (Ley Concursal, *BOE* αριθ. 164, της 10ης Ιουλίου 2003, σ. 26905, στο εξής: νόμος περί πτωχεύσεως).

12 Ο νόμος περί πτωχεύσεως προβλέπει, όσον αφορά την πτωχευτική διαδικασία, δύο πιθανές λύσεις, δηλαδή τη συμφωνία των πιστωτών ή την εκκαθάριση. Κατά τη φάση της εκκαθάρισης, έχουν εφαρμογή τα άρθρα 148 και 149 του νόμου αυτού, τα οποία προβλέπουν διαφορετικό νομικό καθεστώς αναλόγως του αν καταρτίστηκε ή όχι σχέδιο εκκαθάρισης.

13 Σύμφωνα με το άρθρο 149 του νόμου αυτού:

«1. Εάν δεν έχει εγκριθεί κανένα σχέδιο εκκαθάρισης ή, ενδεχομένως, για τις μη προβλεφθείσες πτυχές ενός τέτοιου σχεδίου, οι πράξεις της εκκαθάρισης διέπονται από τους εξής κανόνες:

a) Όλες οι εγκαταστάσεις, εκμεταλλεύσεις και άλλες παράγουσες προϊόντα και υπηρεσίες μονάδες που ανήκουν στον οφειλέτη εκχωρούνται ως σύνολο, εκτός εάν, βάσει εκθέσεως των συνδίκων, ο δικαστής εκτιμά ότι είναι καλύτερο για τα συμφέροντα των πιστωτών να αποχωριστούν προηγουμένως και να εκποιηθούν μεμονωμένα όλα ή ορισμένα μόνον από τα στοιχεία της περιουσίας. […]

2. Από την άποψη της εργασιακής σχέσης, μεταβίβαση της επιχείρησης υφίσταται όταν μετά την εκχώρηση που αναφέρεται στην παράγραφο 2, στοιχείο a, η επιχείρηση διατηρεί την ταυτότητά της ως οικονομικής μονάδας, με την έννοια του συνόλου οργανωμένων μέσων για την άσκηση κύριας ή επικουρικής δραστηριότητας. Στην περίπτωση αυτή, ο δικαστής μπορεί να επιτρέψει να μην υποκατασταθεί ο αγοραστής στην υποχρέωση καταβολής των προγενέστερων της εκχωρήσεως οφειλόμενων μισθών ή αποζημιώσεων που καλύπτονται από το Fondo de Garantía Salarial [ταμείο εγγυήσεως των μισθών], σύμφωνα με το άρθρο 33 του νόμου περί της νομικής καταστάσεως των υπαλλήλων. […]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

14 Η Red Elite de Electrodomésticos είναι εμπορική επιχείρηση με κύρια δραστηριότητα την πώληση ηλεκτρικών οικιακών συσκευών. Προτού αρχίσει η διαδικασία της κύριας δίκης, διατηρούσε πλέον των 40 καταστημάτων και απασχολούσε πλέον των 400 υπαλλήλων.

15 Το 2005, η Red Elite de Electrodomésticos κατέθεσε αίτηση ενώπιον του Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona για την υπαγωγή της σε συλλογική διαδικασία. Μολονότι προτάθηκαν προς τους πιστωτές διάφορα σχέδια βιωσιμότητας και συμφωνίες, αυτοί τις απέρριψαν.

16 Έτσι, με απόφαση της 12ης Ιουνίου 2006 άρχισε το στάδιο της εκκαθάρισης.

17 Ταυτόχρονα με την έναρξη της διαδικασίας εκκαθάρισης, αποφασίστηκε, με διάταξη της 12ης Ιουνίου 2006, η απευθείας κατακύρωση ορισμένων καταστημάτων και εγκαταστάσεων της Red Elite de Electrodomésticos στην Electro Calvet, η οποία την υποκατέστησε στις συμβάσεις 127 εργαζομένων και στις μισθώσεις 27 εγκαταστάσεων και δεσμεύθηκε για τη διατήρηση των ως άνω συμβάσεων εργασίας. Η διάταξη διευκρίνιζε, μεταξύ άλλων, ότι η εκκαθάριση αφορούσε αποκλειστικά την εκχώρηση του ενεργητικού της υπό εκκαθάριση εταιρίας, ενώ αυτή εξακολουθούσε να ευθύνεται για τα κάθε είδους στοιχεία του παθητικού, και ότι οι μόνες υποχρεώσεις που βαρύνουν νομίμως την Electro Calbet είναι οι απορρέουσες από τη μεταβίβαση των συμβάσεων εργασίας που προβλέπεται από το άρθρο 149 του νόμου περί πτωχεύσεως. Τέλος, σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη, η κατακύρωση του μέρους της επιχείρησης που συνέχιζε τις δραστηριότητές της γινόταν υπό την προϋπόθεση της ταυτόχρονης διατήρησης των ενδεχόμενων δικαιωμάτων των εκμισθωτών των οικείων χώρων σε συνδυασμό με τα δικαιώματα που η απόφαση αυτή αναγνώριζε στην Electro Calbet και σε τρίτους όσον αφορά την εμπορική δραστηριότητα.

18 Η Kirtruna και η Ε. Vigano είναι ιδιοκτήτριες των επαγγελματικών χώρων που βρίσκονται στο Sitges, κοντά στη Βαρκελώνη, και ήταν εκμισθωμένοι στη Red Elite de Electrodomésticos, η οποία τους χρησιμοποιούσε ως έδρα ενός εκ των καταστημάτων της. Το κατάστημα αυτό αποτελεί τμήμα της μονάδας παραγωγής που μεταβιβάστηκε στην Electro Calvet βάσει της ανωτέρω διάταξης της 12ης Ιουνίου 2006 και η εταιρία αυτή εγκαταστάθηκε στους χώρους του καταστήματος αυτού.

19 Κατόπιν της διατάξεως αυτής, η Kirtruna και η Ε. Vigano άσκησαν, ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, αγωγή εξώσεως, λόγω παραχωρήσεως του μισθίου χωρίς τη συναίνεση του εκμισθωτή, κατά της Red Elite de Electrodomésticos, των συνδίκων της πτωχεύσεως και της Electro Calvet. Υποστηρίζουν ότι, δυνάμει της συμβάσεως μισθώσεως, πρέπει να συναινέσουν στην παραχώρηση του μισθίου και καμία νομική διάταξη δεν τις υποχρεώνει να δεχθούν τη μεταβίβαση του μισθίου στην Electro Calvet.

20 Το άρθρο 32 του νόμου 29/1994, της 24ης Νοεμβρίου 1994, περί μισθώσεων αστικών ακινήτων (Ley de Arrendamientos Urbanos, *BOE* αριθ. 282, της 25ης Νοεμβρίου 1994, σ. 36129), θεσπίζει, βεβαίως, ως γενικό κανόνα ότι ο μισθωτής μπορεί να μεταβιβάσει τη μισθωτική σχέση χωρίς τη συναίνεση του εκμισθωτή. Ωστόσο, η εφαρμογή της διατάξεως αυτής αποκλείεται ρητώς για τις επίμαχες μισθωτικές συμβάσεις στις οποίες ορίζεται ότι κάθε εκχώρηση της μίσθωσης πρέπει να γίνεται με τη συναίνεση του εκμισθωτή και ότι, σε αντίθετη περίπτωση, ο εκμισθωτής έχει δικαίωμα να ζητήσει τη λύση της μίσθωσης.

21 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, αν γίνει δεκτή η αγωγή εξώσεως, η Electro Calvet θα υποχρεωθεί να εγκαταλείψει τα ακίνητα, γεγονός που θα έχει ενδεχομένως ως αποτέλεσμα τη λύση των συμβάσεων εργασίας σε βάρος των εργαζομένων του οικείου καταστήματος.

22 Συναφώς, διερωτάται για τις επιπτώσεις της οδηγίας 2001/23 στη μεταβίβαση του ενεργητικού μεταξύ της Red Elite de Electrodomésticos και της Electro Calvet.

23 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Η εγγύηση ότι ο αγοραστής επιχείρησης υπό πτώχευση ή παραγωγικής μονάδας τέτοιας επιχειρήσεως δεν αναδέχεται τις οφειλές που απορρέουν από τις συμβάσεις εργασίας ή τις εργασιακές σχέσεις, όταν με τη διαδικασία αφερεγγυότητας παρέχεται προστασία τουλάχιστον ισοδύναμη με την προβλεπόμενη από τις κοινοτικές οδηγίες, πρέπει να θεωρηθεί ότι παρέχεται αποκλειστικά και μόνον ως προς τις υποχρεώσεις που συνδέονται άμεσα με τις συμβάσεις εργασίας ή τις εργασιακές σχέσεις ή, στο πλαίσιο μιας συνολικής προστασίας των δικαιωμάτων των εργαζομένων και της διατηρήσεως των θέσεων εργασίας, πρέπει η εγγύηση αυτή να επεκταθεί και σε άλλες συμβάσεις, οι οποίες, μολονότι δεν αφορούν αυστηρά την εργασία, επηρεάζουν τις εγκαταστάσεις στις οποίες εξελίσσεται η δραστηριότητα του επιχειρηματία ή ορισμένα όργανα ή μέσα παραγωγής απαραίτητα για τη συνέχιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας;

2) Στο ίδιο πλαίσιο εγγυήσεως των δικαιωμάτων των εργαζομένων, μπορεί ο αγοραστής μιας παραγωγικής μονάδας να λάβει την εγγύηση του πτωχευτικού δικαστηρίου που διατάσσει την κατακύρωση, όχι μόνον ως προς τα δικαιώματα που απορρέουν από τις συμβάσεις εργασίας, αλλά και ως προς άλλες συμβάσεις ή υποχρεώσεις του αφερέγγυου επιχειρηματία, οι οποίες είναι απαραίτητες για να εξασφαλιστεί η εξακολούθηση της δραστηριότητας;

3) Όποιος αγοράζει μια εταιρία ή μια παραγωγική μονάδα υπό πτώχευση, δεσμευόμενος να διατηρήσει όλες τις συμβάσεις εργασίας ή ορισμένες από αυτές, στις οποίες και υποκαθιστά τον εκχωρητή, λαμβάνει την εγγύηση ότι δεν θα του ζητηθεί να εκπληρώσει ή δεν θα μετατεθούν σε αυτόν άλλες υποχρεώσεις του εκχωρητή που συνδέονται με τις συμβάσεις ή τις σχέσεις στις οποίες τον υποκαθιστά και, ιδίως, φορολογικές εκκρεμότητες ή οφειλές προς τα ταμεία κοινωνικής ασφαλίσεως ή αξιώσεις που θα μπορούσαν να ασκήσουν οι φορείς

δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που απορρέουν από συμβάσεις τις οποίες συνήψε ο αφερέγγυος επιχειρηματίας και οι οποίες μεταβιβάστηκαν στον αγοραστή συνολικά ή ως ενιαία παραγωγική μονάδα;

4) Εν ολίγοις, μπορεί η οδηγία 23/2001 να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, όσον αφορά τη μεταβίβαση παραγωγικών μονάδων ή επιχειρήσεων που έχουν κηρυχθεί αφερέγγυες και υπό εκκαθάριση με δικαστικές ή διοικητικές αποφάσεις, παρέχει προστασία όχι μόνο στις συμβάσεις εργασίας, αλλά και σε άλλες συμβάσεις που επηρεάζουν ευθέως και άμεσα τη διατήρηση των συμβάσεων σε ισχύ;

5) Τέλος, ερωτάται αν η διατύπωση του άρθρου 149.2 του νόμου περί πτωχεύσεως, καθ' ο μέρος αναφέρεται στη μεταβίβαση εταιρίας, έρχεται σε αντίθεση με το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, της προαναφερθείσας οδηγίας 23/2001, καθόσον κατά την υποκατάσταση μετατίθενται στον εκδοχέα οι υποχρεώσεις του αφερέγγυου ή πτωχεύσαντος επιχειρηματία που αφορούν τις εργασιακές σχέσεις και ιδίως οι οφειλές της πτωχεύσασας επιχειρήσεως που εκκρεμούν ενδεχομένως προς τα ταμεία κοινωνικών ασφαλίσεων.»

Επί του παραδεκτού

24 Με τις παρατηρήσεις τους, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και η E. Vigano εξέφρασαν αμφιβολίες όσον αφορά το παραδεκτό των προδικαστικών ερωτημάτων τα οποία, κατ' αυτές, είναι περιττά για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης.

25 Συναφώς, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η διαδικασία που καθιερώνει το άρθρο 234 ΕΚ αποτελεί μέσον συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, χάρη στο οποίο το Δικαστήριο τους παρέχει τα ερμηνευτικά εκείνα στοιχεία του κοινοτικού δικαίου που τους είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς επί της οποίας καλούνται να αποφανθούν (βλ., ιδίως, αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 1992, C-83/91, Meilicke, Συλλογή 1992, σ. I-4871, σκέψη 22, και της 5ης Φεβρουαρίου 2004, C-380/01, Schneider, Συλλογή 2004, σ. I-1389, σκέψη 20).

26 Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής, απόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο έχει επιληφθεί της διαφοράς και το οποίο φέρει την ευθύνη της δικαστικής αποφάσεως που πρόκειται να εκδώσει, να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιομορφίες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα μιας προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Επομένως, εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου, το Δικαστήριο υποχρεούται, κατ' αρχήν, να απαντήσει (προπαρατεθείσα απόφαση Schneider, σκέψη 21 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

27 Κατά συνέπεια, τα σχετικά με την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου ερωτήματα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο, εντός του πραγματικού και κανονιστικού πλαισίου που αυτό προσδιόρισε με δική του ευθύνη και την ακρίβεια του οποίου δεν οφείλει να ελέγξει το Δικαστήριο, απολαύουν τεκμηρίου λυσιτέλειας. Το Δικαστήριο μπορεί να απορρίψει αίτηση που υπέβαλε εθνικό δικαστήριο μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου που ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή επίσης όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν (βλ., ιδίως, αποφάσεις της 5ης Δεκεμβρίου 2006, C-94/04 και C-202/04, Cipolla κ.λπ., Συλλογή 2006, σ. I-11421, σκέψη 25, και της 7ης Ιουνίου 2007, C-222/05 έως C-225/05, van der Weerd κ.λπ., Συλλογή 2007, σ. I-4233, σκέψη 22).

28 Πρώτον, η Επιτροπή αμφισβήτησε το παραδεκτό του πέμπτου ερωτήματος λόγω του υποθετικού χαρακτήρα του. Δεδομένου ότι η διαφορά της κύριας δίκης δεν αφορά τις υποχρεώσεις του εκδοχέα που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με τις συμβάσεις εργασίας, είναι αλυσιτελές για τη διαφορά αυτή να ερωτάται το Δικαστήριο αν το άρθρο 5,

παράγραφος 2, στοιχείο α΄, της οδηγίας 2001/23 απαγορεύει διάταξη όπως αυτή του άρθρου 149, παράγραφος 2, του νόμου περί πτωχεύσεως η οποία προβλέπει τη μετάθεση των εν λόγω υποχρεώσεων στον εκδοχέα.

29 Αυτός ο λόγος απαραδέκτου αφορά επίσης το τρίτο ερώτημα. Συγκεκριμένα, με το τρίτο και πέμπτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, της οδηγίας 2001/23 έχει την έννοια ότι, όταν ένας επιχειρηματίας αγοράζει εταιρία ή παραγωγική μονάδα υπό πτώχευση δεσμευόμενος να διατηρήσει όλες τις συμβάσεις εργασίας των οικείων εργαζομένων και αναλαμβάνοντας τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις εν λόγω συμβάσεις, η διάταξη αυτή απαγορεύει να μετατεθούν σ' αυτόν άλλες υποχρεώσεις του εκχωρητή που συνδέονται με τις συμβάσεις αυτές, ιδίως φορολογικές εκκρεμότητες ή οφειλές προς τα ταμεία κοινωνικής ασφαλίσεως.

30 Πρέπει να τονιστεί ότι η διαφορά της κύριας δίκης έχει ως αντικείμενο αγωγές εξώσεως του μισθωτή από επαγγελματικούς χώρους. Αντιθέτως, ουδόλως διαπιστώνεται από τον φάκελο ότι το αιτούν δικαστήριο επιλήφθηκε διαφοράς που αφορά την ύπαρξη ή την έκταση της υποκατάστασης στις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις συμβάσεις εργασίας, όπως οι φορολογικές εκκρεμότητες ή οι οφειλές προς τα ταμεία κοινωνικής ασφαλίσεως.

31 Εφόσον το τρίτο και το πέμπτο ερώτημα δεν αφορούν τη νομική σχέση μεταξύ εκμισθωτών και μισθωτών επαγγελματικών χώρων αλλά την ενδεχόμενη μεταβίβαση των εν λόγω υποχρεώσεων που συνδέονται με τις συμβάσεις εργασίας, τα ερωτήματα αυτά είναι προδήλως αλυσιτελή για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης.

32 Κατά συνέπεια, το τρίτο και το πέμπτο ερώτημα έχουν υποθετικό χαρακτήρα και είναι, επομένως, απαράδεκτα.

33 Δεύτερον, η E. Vigano υποστηρίζει ότι τα προδικαστικά ερωτήματα είναι απαράδεκτα καθόσον το αιτούν δικαστήριο δεν παρέθεσε ορθώς τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης. Εξάλλου, είναι αλυσιτελή για τη διαφορά αυτή αφού η οδηγία 2001/23 δεν έχει εν προκειμένω εφαρμογή, οπότε δεν αποτελεί τη βάση στην οποία στήριξε το αιτούν δικαστήριο την απόφασή του. Η εν λόγω διαφορά πρέπει να επιλυθεί αποκλειστικά βάσει της ισπανικής νομοθεσίας.

34 Συναφώς, από τη νομολογία προκύπτει ότι το τεκμήριο της λυσιτέλειας των προδικαστικών ερωτημάτων δεν μπορεί να ανατραπεί από το γεγονός και μόνον ότι ένας από τους διαδίκους της κύριας δίκης αμφισβητεί ορισμένα πραγματικά περιστατικά, την ακρίβεια των οποίων δεν ελέγχει το Δικαστήριο και από τα οποία εξαρτάται ο καθορισμός του αντικειμένου της διαφοράς (προπαρατεθείσες αποφάσεις Cipolla κ.λπ., σκέψη 26, καθώς και van der Weerd κ.λπ., σκέψη 23).

35 Αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η E. Vigano, η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δεν μπορεί επομένως να κριθεί απαράδεκτη με την αιτιολογία και μόνον ότι το αιτούν δικαστήριο στηρίχθηκε σε πραγματικά περιστατικά που φέρονται ως εσφαλμένα.

36 Ο δεύτερος λόγος απαραδέκτου που προβάλλει η E. Vigano πρέπει επίσης να απορριφθεί. Όπως προκύπτει από την τρίτη αιτιολογική σκέψη και από το άρθρο 3 της οδηγίας 2001/23, η οδηγία αυτή έχει ως σκοπό την προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση αλλαγής του επιχειρηματικού φορέα, και ιδιαιτέρως προς εξασφάλιση της διατηρήσεως των δικαιωμάτων τους. Η διαφορά της κύριας δίκης αφορά ακριβώς τη μεταβίβαση επιχείρησης μεταξύ δύο νομικών προσώπων από την οποία ενδέχεται να προσβληθούν τα δικαιώματα των εργαζομένων.

37 Συγκεκριμένα, αν η Electro Calvet ήταν υποχρεωμένη να εγκαταλείψει τα επίδικα στην κύρια δίκη ακίνητα μετά τη μεταβίβαση της ενιαίας οικονομικής μονάδας της Red Elite de Electrodomésticos, είναι πιθανόν να αναγκαζόταν να διακόψει τις δραστηριότητες της μονάδας αυτής, γεγονός που θα είχε ενδεχομένως ως αποτέλεσμα τη λύση των

συμβάσεων εργασίας και τη ζημία των οικείων εργαζομένων. Λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της οδηγίας 2001/23, δεν καθίσταται πρόδηλο ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη περίπτωση αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.

38 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να γίνει δεκτή η ένσταση απαραδέκτου της E. Vigano που αντλείται από τη μη δυνατότητα εφαρμογής στη διαφορά της κύριας δίκης των διατάξεων της οδηγίας 2001/23.

Όσον αφορά το πρώτο, δεύτερο και τέταρτο προδικαστικό ερώτημα

39 Με τα ερωτήματα αυτά, που πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23 απαιτεί, σε περίπτωση μεταβιβάσεως επιχειρήσεως, τη διατήρηση της συμβάσεως μισθώσεως επαγγελματικού χώρου που είχε συναφθεί μεταξύ του εκχωρητή της επιχείρησης και τρίτου όταν η λύση της εν λόγω συμβάσεως μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη λύση των συμβάσεων εργασίας που μεταβιβάστηκαν στον εκδοχέα.

40 Εισαγωγικά διαπιστώνεται ότι, υπό την επιφύλαξη της εξαίρεσης του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23, το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής έχει ως σκοπό τη ρύθμιση καταστάσεως όπως αυτή της κύριας δίκης. Από την εθνική νομοθεσία προκύπτει πράγματι ότι οι κανόνες που μεταφέρουν τη διάταξη αυτή στο εσωτερικό δίκαιο έχουν εφαρμογή, κατ' αρχήν, στη μεταβίβαση επιχείρησης όταν κατά του εκχωρητή κινήθηκε διαδικασία αφερεγγυότητας όπως αυτή κατά της Red Elite de Electrodomésticos.

41 Το γράμμα του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23, που παρατίθεται στη σκέψη 6 της παρούσας αποφάσεως, ορίζει σαφώς ότι στον εκδοχέα μεταβιβάζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του εκχωρητή που απορρέουν «από σύμβαση εργασίας ή από εργασιακή σχέση». Πάντως, όπως προκύπτει επίσης από το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, η σύμβαση εργασίας ή η εργασιακή σχέση συνεπάγονται, κατά την εν λόγω οδηγία, μία νομική σχέση μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων, που έχει ως αντικείμενο τη ρύθμιση των όρων εργασίας. Η σύμβαση μισθώσεως δεν έχει προφανώς τέτοιο χαρακτήρα εφόσον ορίζει τη νομική σχέση μεταξύ εκμισθωτή και μισθωτή, έχοντας ως αντικείμενο τη ρύθμιση των όρων της μίσθωσης.

42 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23 δεν απαιτεί, σε περίπτωση μεταβίβασης επιχείρησης, τη διατήρηση της σύμβασης μίσθωσης επαγγελματικού χώρου που είχε συνάψει ο εκχωρητής της επιχείρησης με τρίτον.

43 Βεβαίως, όπως τονίστηκε στη σκέψη 36 της παρούσας αποφάσεως, η οδηγία 2001/23 αποσκοπεί στην προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση αλλαγής του επιχειρηματικού φορέα, και ιδιαίτερα προς εξασφάλιση της διατηρήσεως των δικαιωμάτων τους. Πάντως, είναι πιθανόν, υπό συνθήκες όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, να απειλούνται οι σχέσεις εργασίας τους. Στην περίπτωση της μη αυτόματης μεταβίβασης της συμβάσεως μισθώσεως, υφίσταται πράγματι κίνδυνος να υποχρεωθεί ο εκδοχέας να εγκαταλείψει τους επαγγελματικούς χώρους, να διακόψει τις δραστηριότητές του και να προβεί επομένως στη λύση των συμβάσεων εργασίας των οικείων εργαζομένων.

44 Ωστόσο, η ανάγκη επιτεύξεως του σκοπού της προστασίας των εργαζομένων δεν μπορεί να οδηγήσει στην αμφισβήτηση της σαφούς διατυπώσεως του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23 και να θίξει τα δικαιώματα τρίτων που βρίσκονται εκτός της διαδικασίας μεταβίβασης της επιχείρησης, επιβάλλοντάς τους την υποχρέωση να ανεχθούν την αυτόματη μεταβίβαση της μισθωτικής σχέσης η οποία δεν προβλέπεται σαφώς από την οδηγία αυτή.

45 Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται, εξάλλου, από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23. Η διάταξη αυτή ορίζει ότι η μεταβίβαση μιας επιχείρησης δεν συνιστά αυτή καθ' εαυτή λόγο απολύσεως για τον εκχωρητή ή τον εκδοχέα, αλλά δεν εμποδίζει απολύσεις για οικονομικούς, τεχνικούς ή οργανωτικούς λόγους που συνεπάγονται μεταβολές του εργατικού δυναμικού.

46 Υπό περιστάσεις όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, η ενδεχόμενη λύση των συμβάσεων εργασίας δεν θα οφειλόταν μόνο στη μεταβίβαση της επιχείρησης. Θα μπορούσε να προκληθεί και από άλλες περιστάσεις όπως η μη επίτευξη συμφωνίας μεταξύ εκχωρητή και μισθωτών για τη σύναψη νέας σύμβασης μισθώσεως, η μη εύρεση άλλου επαγγελματικού χώρου ή η αδυναμία μετακίνησης του προσωπικού σε άλλα καταστήματα. Οι περιστάσεις αυτές ενδέχεται να χαρακτηριστούν ως οικονομικοί, τεχνικοί ή οργανωτικοί λόγοι υπό την έννοια του εν λόγω άρθρου 4, παράγραφος 1.

47 Κατόπιν των ανωτέρω, στο πρώτο, δεύτερο και τέταρτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23 δεν απαιτεί, σε περίπτωση μεταβίβασης επιχείρησης, τη διατήρηση της σύμβασης μισθώσεως επαγγελματικού χώρου που είχε συναφθεί από τον εκχωρητή της επιχείρησης με τρίτον, μολονότι η λύση της εν λόγω συμβάσεως είναι πιθανό να έχει ως αποτέλεσμα τη λύση των συμβάσεων εργασίας που μεταβιβάστηκαν στον εκδοχέα.

Επί των δικαστικών εξόδων

48 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία

υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23/ΕΚ του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων ή επιχειρήσεων, δεν απαιτεί, σε περίπτωση μεταβίβασης επιχείρησης, τη διατήρηση της σύμβασης μισθώσεως επαγγελματικού χώρου που είχε συναφθεί από τον εκχωρητή της επιχείρησης με τρίτον, μολονότι η λύση της εν λόγω συμβάσεως είναι πιθανό να έχει ως αποτέλεσμα τη λύση των συμβάσεων εργασίας που μεταβιβάστηκαν στον εκδοχέα.

(υπογραφές)